

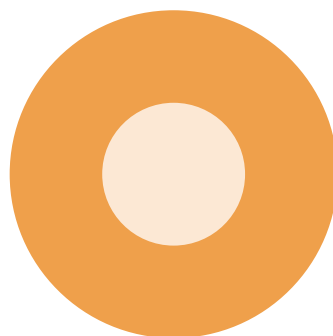
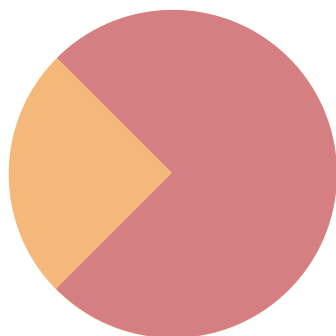
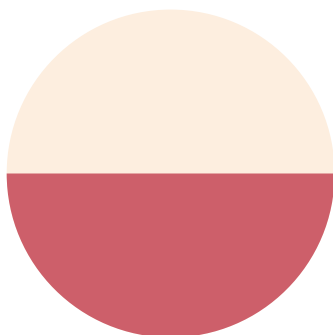
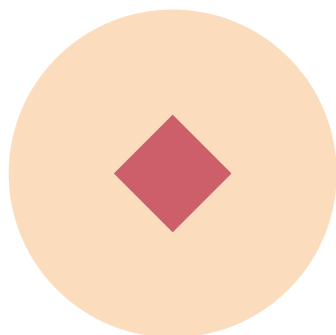
BIAŁORUSKA EMIGRACJA W POLSCE

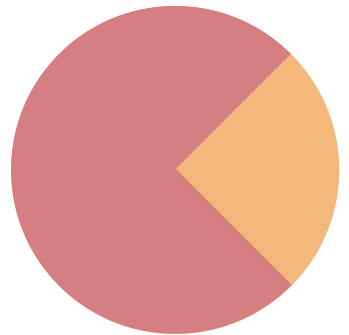
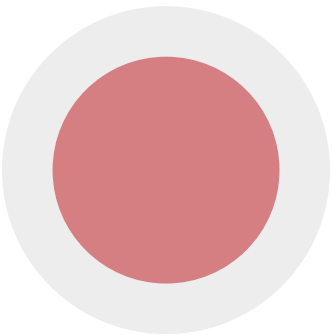
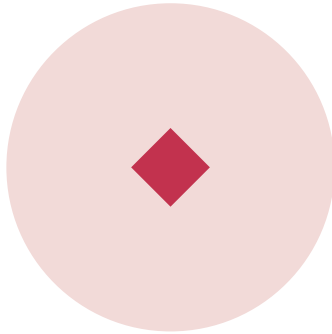
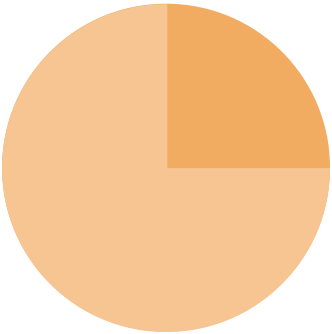
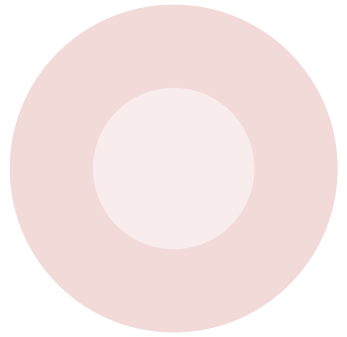
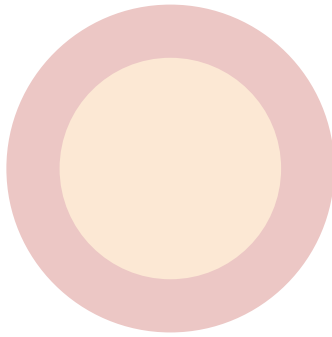
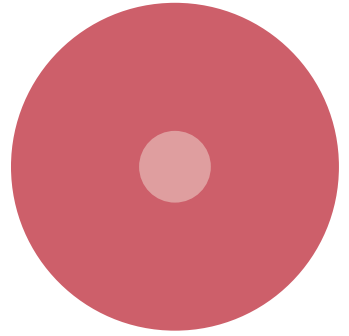
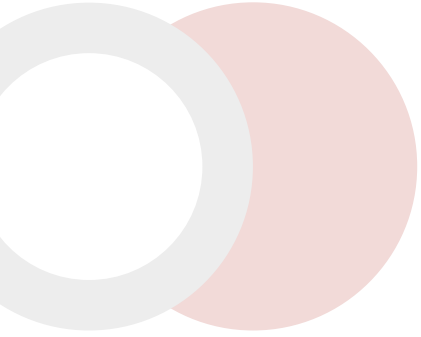

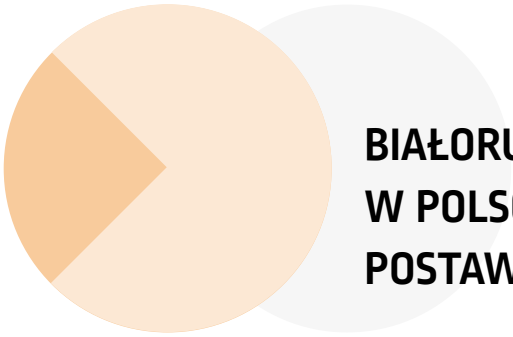
Warszawa 2023

Raport Centrum Mieroszewskiego
z badania opinii publicznej w Polsce

– OPINIE, POSTAWY, DYLEMATY

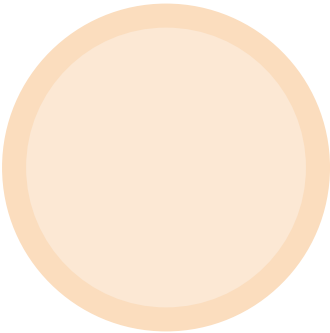

BIAŁORUSKA EMIGRACJA W POLSCE – OPINIE, POSTAWY, DYLEMATY

Raport Centrum Mieroszewskiego
z badania opinii publicznej w Polsce

Sondaż

ARC Rynek i Opinia

Analizy i raport

Łukasz Mazurkiewicz, Grzegorz Sygnowski

Copyright by

Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego

Projekt graficzny i skład

dobosz.studio

ISBN

978-83-66883-50-5

Wydawca

Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego

ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30

e-mail: kontakt@mieroszewski.pl

www.mieroszewski.pl

Spis treści

1.	Wprowadzenie – tło i cel badania	6
2.	Informacje o badaniu	7
3.	Pobyt w Polsce	12
4.	Adaptacja w Polsce	20
5.	Kwestie językowe	25
6.	Ocena nastawienia sąsiadów wobec Białorusi	32
7.	Rosja i Rosjanie	38
8.	Podsumowanie	42

1. Wprowadzenie – tło i cel badania

Nowa białoruska emigracja w Polsce to temat mniej nagłośniony i słabiej rozpoznany na tle spraw ukraińskich, wypełniających od kilkunastu miesięcy polską przestrzeń informacyjną. Wynika to zarówno z różnej skali tych zjawisk (dziesiątki tysięcy Białorusinów wobec kilku milionów obywateli Ukrainy), jak i ze zrozumiałego w warunkach trwającej wojny skupienia uwagi polskiej opinii publicznej na Ukraińcach jako jej bezpośrednich ofiarach. Napływ Białorusinów, rosnący od sierpnia 2020 roku i nasilający się wraz ze wzrostem represyjności reżimu Alaksandra Łukaszenki, to jednak równie ważny składnik nowego krajobrazu społecznego, jaki powstaje w Polsce w związku z wydarzeniami na wschód od polskich granic.

O ile bowiem dla Ukraińców Polska jest przede wszystkim jednym z najważniejszych kierunków ucieczki przed działaniami wojennymi, o tyle dla większości przybywających do nas Białorusinów staje się miejscem schronienia przed ryzykiem represji politycznych, przestrzenią wolności osobistej i – co szczególnie ważne – artykulacji własnej tożsamości narodowej i językowej. Stały się bowiem one w ostatnim czasie zagrożone bezpośrednio i krytycznie. Uwiktanie Białorusi w rosyjską agresję przeciwko Ukrainie, balansowanie na granicy utraty niepodległości na rzecz Rosji, wielka skala represji wobec przeciwników reżimu, przesładowanie niezależnych organizacji i środowisk – wszystko to czyni sprawę białoruską szczególnie ważną i pilną.

Właśnie taki kontekst i charakter białoruskiej emigracji ukazuje badanie opinii Białorusinów przebywających w Polsce, przeprowadzone w maju i czerwcu 2023 roku na zlecenie Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego. Jest to sondaż komplementarny wobec zrealizowanego równolegle badania opinii Polaków na temat Białorusi i Białorusinów, omówionego w oddzielnym opracowaniu.

Badanie, którego wyniki prezentuje niniejszy raport, służyło m.in. następującym celom:

- rozpoznaniu przyczyn, dla których respondenci zdecydowali się na przyjazd i pobyt w Polsce;
- zebraniu ich doświadczeń związanych z życiem w Polsce, identyfikacji problemów i wyzwań, z jakimi się mierzą;
- ustaleniu, jak kształtują swoje kontakty społeczne w Polsce, w jakim stopniu udaje im się nawiązywać relacje z Polakami, a na ile żyją głównie w środowisku emigracji białoruskiej i/lub emigracji z innych krajów b. ZSRR;

- rozeznaniu, jak postrzegają sąsiednie państwa i narody w kontekście ich relacji z Białorusią i Białorusinami oraz dystansu kulturowego/bliskości kulturowej;
- zidentyfikowaniu tradycji państwowych i kulturowo-politycznych, w ramach których poszukują swojej tożsamości;
- zbadaniu stosunku do bieżących wydarzeń wokół rosyjskiej agresji na Ukrainę i roli Białorusi w tej sprawie.

Autorzy badania dotarli do środowiska Białorusinów za pośrednictwem wielu kanałów, w celu uzyskania możliwie szerokiego obrazu i uwzględnienia różnych opinii. Poprzez białoruskie organizacje społeczne i młodzieżowe, ośrodki kulturalne i naukowe dystrybuowana była ankieta online w trzech wersjach językowych (białoruskiej, rosyjskiej i polskiej). Udostępniano ją także w węzłach komunikacyjnych i miejscach skupisk tego środowiska. Dzięki podjętym działaniom udało się zebrać dużą próbę badawczą (N=1299). Dane, poddane szczegółowej analizie i walidacji, okazały się spójne i przyniosły wiele interesujących ustaleń, omówionych w raporcie.

Wraz z wynikami badania polskiej opinii publicznej niniejszy raport daje wgląd w obecny stan świadomości społecznej w sprawach polsko-białoruskich, uchwycony w momencie dramatycznym dla Białorusi i niełatwym dla Polski. Wiedza o tym, jak widzą te sprawy Białorusini przebywający w Polsce, wydaje się szczególnie cenna w planowaniu przez organizacje społeczne i instytucje państwowe działań adresowanych do tego środowiska.

2. Informacje o badaniu

Metodologia

→ **Metoda przeprowadzenia sondażu:**

Badanie miało charakter pomiaru ilościowego, zrealizowanego techniką ankiet samodzielnie wypełnianych przez respondentów, którzy mieli dostęp do kwestionariusza poprzez internetowy link (ankieta CAWI).

Respondenci mieli możliwość wyboru jednej z trzech wersji językowych ankiety: białoruskiej, rosyjskiej i polskiej. Wybór wersji przedstawiał się następująco:

- wersja białoruska **50%**
- wersja rosyjska **34%**
- wersja polska **16%**

→ **Pomiar realizowany był w dniach:**

16 maja – 1 czerwca 2023 r.

→ **Respondenci i geografia:**

Badanie przeprowadzono na łącznej próbie 1299 dorosłych obywateli Białorusi, którzy obecnie przebywają w Polsce.

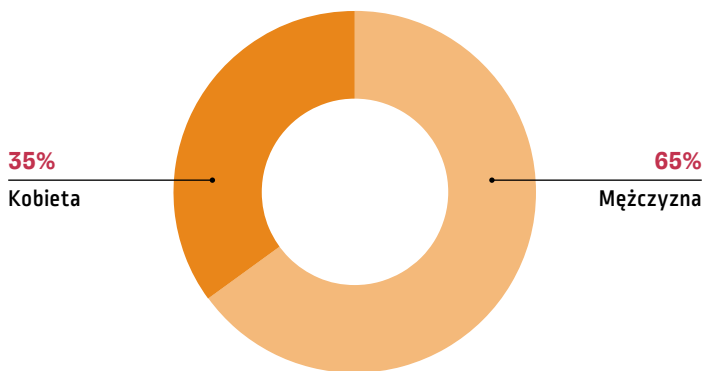
→ **Informacja dodatkowa:**

Na części wykresów dane nie sumują się do 100%. Sytuacja taka występuje w pytaniach wieloodpowiedziowych. W przypadku pytań z możliwą jedną odpowiedzią minimalne odchylenia od 100% wiążą się z zaokrągleniami procentowania.

Informacje o respondentach

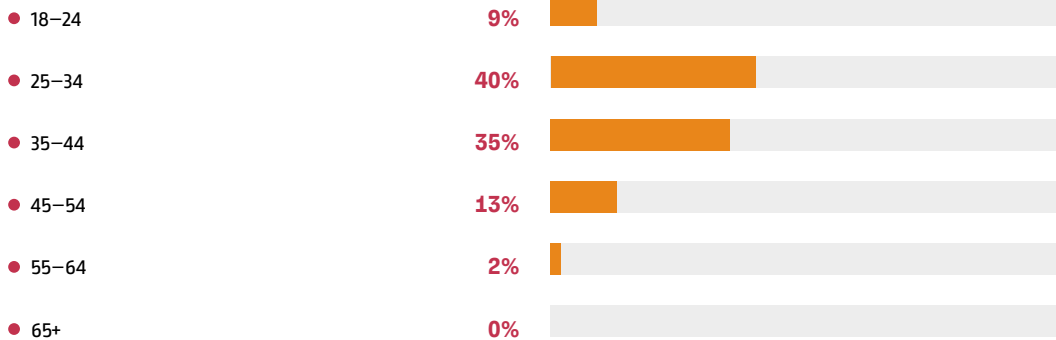
↓ WYKRES 1:

Płeć

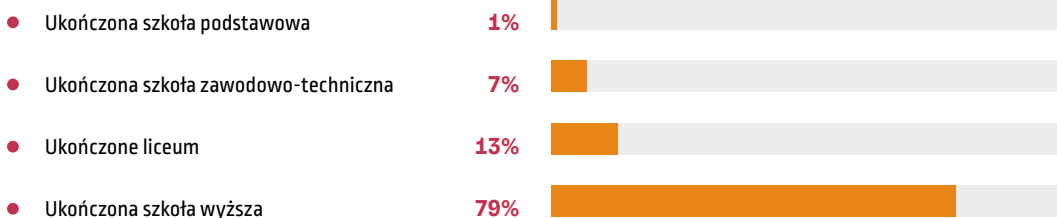
↓ WYKRES 2:

Wiek

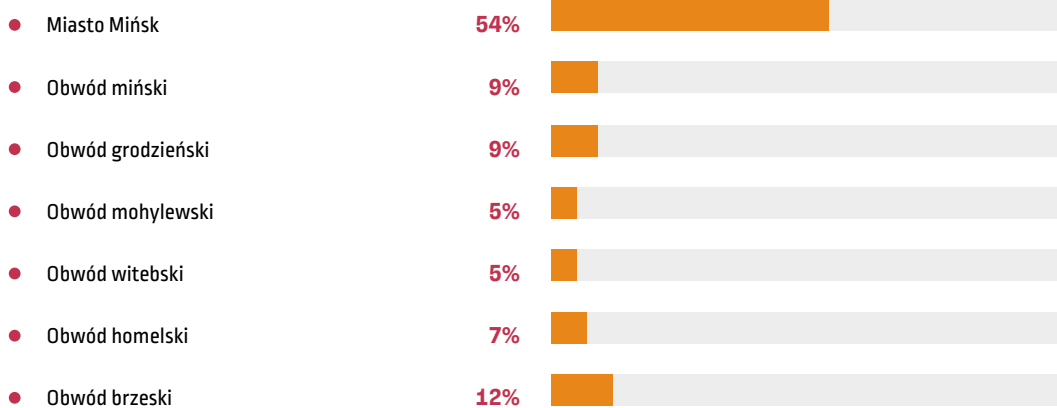
↓ WYKRES 3:

Wykształcenie

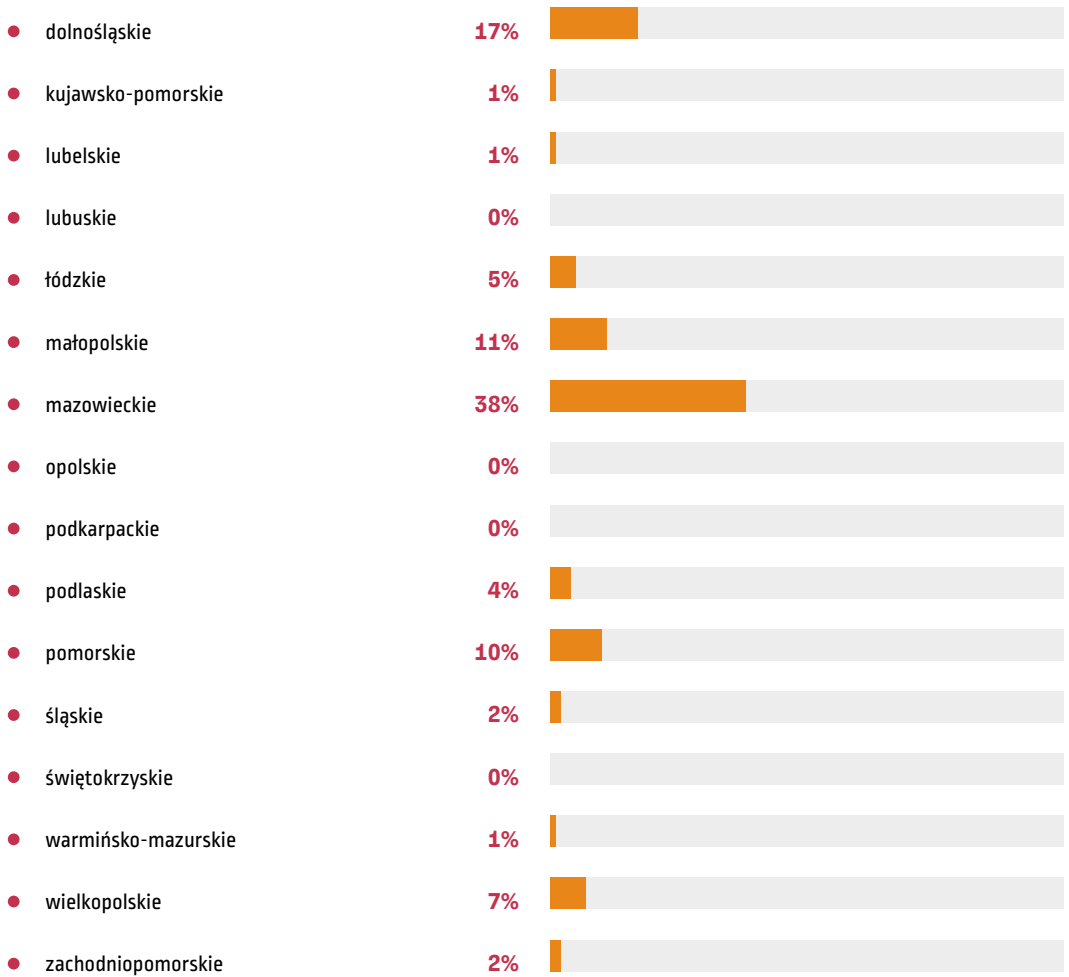
↓ WYKRES 4:

Miejsce pochodzenia

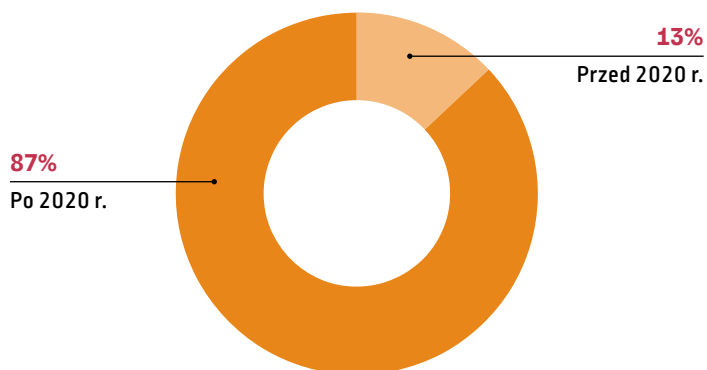
↓ WYKRES 5:

Pobyty w Polsce – województwo

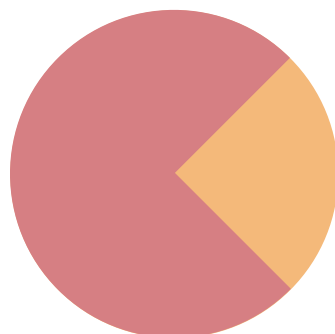
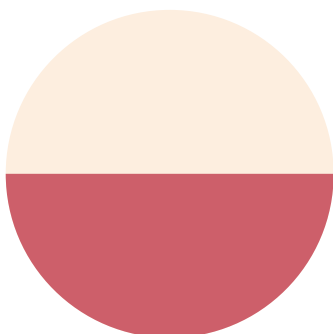
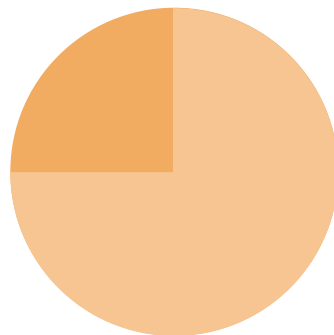
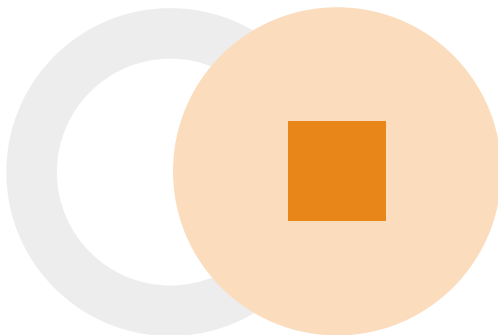
↓ WYKRES 6:

Data rozpoczęcia obecnego pobytu w Polsce

3

Pobyty w Polsce

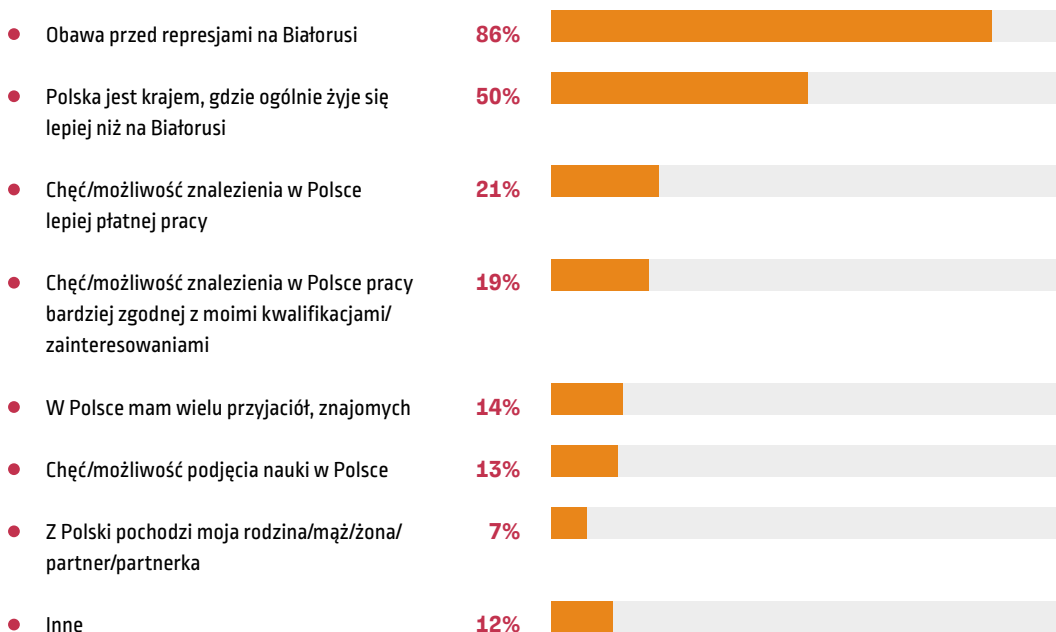
Głównym powodem wyjazdu ze swojego kraju dla większości Białorusinów, którzy przebywają obecnie w Polsce, jest obawa przed represjami na Białorusi [86%].

Są też inne powody, na które badani Białorusini wskazują niezależnie lub równoległe z obawami przed represjami. Dla połowy badanych Polska jest krajem, gdzie ogólnie

żyje się lepiej niż na Białorusi. Dlatego też prawie co piąty ankietaowany wskazuje na większe możliwości rozwoju kariery zawodowej, dzięki znalezieniu lepiej płatnej pracy lub pracy bardziej zgodnej z kwalifikacjami i zainteresowaniami. Z kolei 13% wskazuje na możliwość podjęcia nauki w Polsce. Dla 14% respondentów powodem wyjazdu było posiadane w Polsce przyjaciół i znajomych, natomiast 7% argumentuje przyjazd polskim pochodzeniem rodziny.

↓ WYKRES 7:

Powody wyjazdu z Białorusi do Polski

Powodem wyjazdu z Białorusi, na który często powoływali się badani w spontanicznie zapisywanych komentarzach pod odpowiedzią „inne” była wojna na Ukrainie. W części tego rodzaju uwag respondenci akcentowali niechęć do wspierania tej agresji choćby w taki sposób, że nadal mieliby płacić podatki na Białorusi – w państwie, które jest sprzymierzeńcem Rosji. Dla niektórych badanych wojna rosyjsko-ukraińska jest doświadczeniem jeszcze bardziej osobistym, ponieważ ich droga do Polski wiodła właśnie przez Ukrainę, dokąd uciekli po sfałszowanych wyborach, a po rosyjskiej napaści przenieśli się do Polski.

Wśród innych powodów zapisywanych spontanicznie przez respondentów pobrzmiewają również echa przenoszenia się do Polski z Białorusi pracowników sektora IT. Spora liczba komentarzy zawiera informacje, które mogli podać tylko przedstawiciele tej grupy zawodowej. Niekiedy mowa jest wprost np. o tym, że do Polski przeniosła się cała firma IT, która wcześniej realizowała wiele kontraktów dla firm zagranicznych, a po nałożeniu sankcji te rynki zostały odcięte.

„Przeniostem się z Białorusi na Ukrainę pod koniec 2020 roku, ale wraz z początkiem wojny przeniostem się do Polski.”

„Realizacja w moim zawodzie [IT] stała się na Białorusi niemożliwa.”

„Ściganie karne w Republice Białorusi za protesty przeciwko nielegalnej władzy i bezprawiu.”

„Koledzy mojego męża trafili do więzienia. Firma, w której pracował, przeniosta się do Polski. Nasza córka była przesłuchiwana przez KGB. Obawialiśmy się prześladowań za udział w pokojowych protestach. Z tych powodów przenieśliśmy się do Polski.”

„Wojna na Ukrainie, przeniesienie firmy IT z Białorusi do Polski.”

„Nie chcę sponsorować wojny z Ukrainą.”

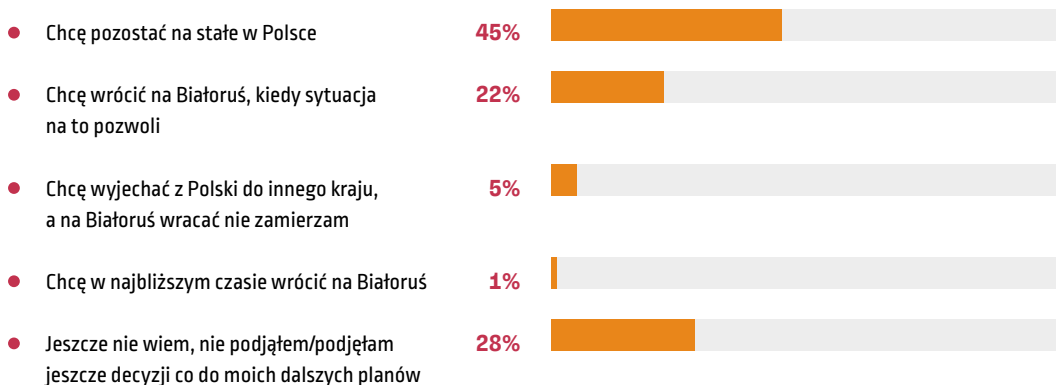
„Brak możliwości odbioru wynagrodzenia od pracodawcy zagranicznego na białoruski rachunek bankowy po 24.02.2022 r.”

Prawie połowa badanych Białorusinów deklaruje, że nie chce wracać na Białoruś, z czego **45%** badanych planuje zostać w Polsce na stałe. **5%** ankietowanych zamierza wyjechać

do innego kraju. Co piąty badany twierdzi, że chce wrócić na Białoruś kiedy sytuacja na to pozwoli, a tylko **1%** respondentów deklaruje chęć powrotu na Białoruś w najbliższym czasie.

↓ WYKRES 8:

Plany dotyczące dalszego pobytu w Polsce

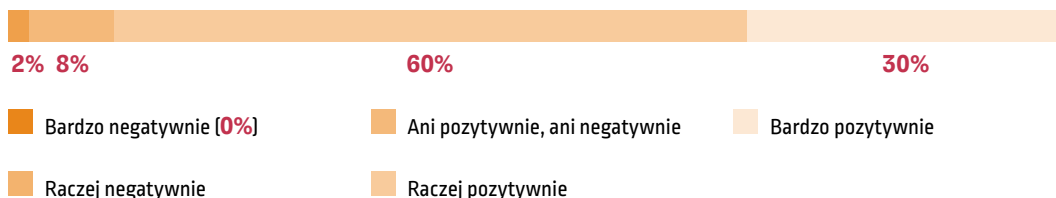
„Polska, podobnie jak Białoruś, jest potomkiem naszej rodzimej Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ale Polska była znacznie mniej oszpecona przez rosyjskich najeźdźców i lepiej zachowała kulturę Rzeczypospolitej, więc czują się bardziej u siebie w Polsce niż na zrusyfikowanej Białorusi.”

„Kontynuacja działań na rzecz białoruskiej kultury i praw człowieka.”

Białorusini przebywający w Polsce na ogół dobrze oceniają pobyt w Polsce – jedna trzecia respondentów formułuje nawet oceny „bardzo dobrze”. Tylko 2% ankietowanych ocenia pobyt negatywnie.

↓ WYKRES 9:

Jak ocenia Pan/Pani pobyt w Polsce?

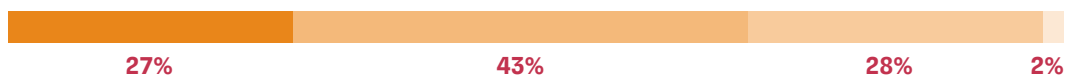
Dla większości badanych największym wyzwaniem związanym z pobytem w Polsce było załatwienie spraw urzędowych. Niewielkie lub poważne problemy w tej dziedzinie deklaroowało 70% respondentów. Innym wyzwaniem dla większości przybyszów z Białorusi okazało się nawiązanie kontaktów

towarzyskich/przyjaźni z Polakami (64%) oraz znalezienie nieruchomości do wynajęcia (60%). Dla większości badanych Białorusinów bezproblemowe okazały się możliwość nauki języka polskiego (56%) oraz dostęp do informacji potrzebnych do codziennego życia i sprawnego funkcjonowania w Polsce (54%).

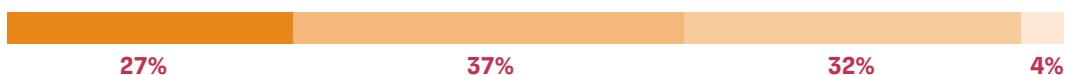
↓ WYKRES 10:

Problemy związane z pobytem w Polsce

- Załatwianie spraw urzędowych związanych z moim pobytem w Polsce

- Nawiązanie kontaktów towarzyskich/znajomości/przyjaźni z Polakami

- Wynajęcie nieruchomości

- Znalezienie atrakcyjnej/odpowiadającej mi pracy

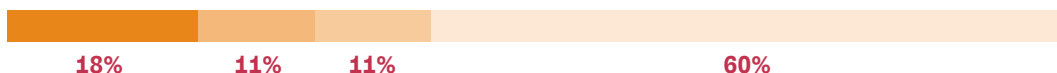
- Dostęp do informacji potrzebnych do codziennego życia i sprawnego funkcjonowania w Polsce

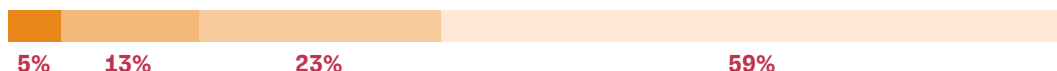
- Możliwość nauki języka polskiego

- Kupno nieruchomości

- Znalezienie żłobka/przedszkola/szkoły/uczelni dla moich najbliższych

- Znalezienie szkoły/uczelni dla mnie

Miałe(a)m/mam z tym poważne problemy

Miałe(a)m/mam z tym niewielkie problemy

Nie miałe(a)m/nie mam z tym problemów

Nie dotyczy

Omawiane powyżej pytanie, choć zawierało gotowe propozycje odpowiedzi (pytanie zamknięte), dawało również badanym możliwość zapisania w ankiecie własnych komentarzy pod kategorią „inne problemy”. Analiza tych spontanicznych komentarzy respondentów dostarcza jeszcze więcej ciekawych wniosków. Dowiadujemy się m.in. tego, że obywatele Białorusi w Polsce czują się niekiedy gorzej traktowani czy nawet dyskryminowani. Poczucie takie, jak się wydaje, towarzyszy badanym zarówno w okolicznościach formalnych (biurokracja), jak i w codziennym życiu i kontaktach towarzyskich. Badani skarżą się np. na trudności ze strony banków, gdzie po okazaniu paszportu białoruskiego nie można otworzyć rachunku. Twierdzą, że gorzej też niż np. na Ukraińców

patrzą na nich polscy urzędnicy przy okazji załatwiania różnego rodzaju spraw. W tym kontekście problemem zdecydowanie najbardziej dotkliwym jest bardzo długi czas oczekiwania na kartę pobytu, sięgający nawet dwóch lat.

Co ciekawe, negatywnego nastawienia badani doświadczają także – i to nawet częściej niż ze strony Polaków – od przebywających w Polsce Ukraińców. Ukraińcy – zdaniem respondentów – nie są wobec nich nastawieni przyjaźnie, a także – według badanych – mają w Polsce wiele przywilejów, które dla Białorusinów nie są dostępne.

Stosunkowo często powtarzający się w komentarzach wątek to problemy ze służbą zdrowia – brak możliwości dostania się do lekarzy pierwszego kontaktu oraz specjalistów.

Białorusini przebywający w Polsce bardzo często są zmuszeni znosić rozłąkę z najbliższymi, którzy nadal mieszkają na Białorusi. Jest to jeden z wielu powodów, dla których adaptacja do życia w Polsce przebiega niekiedy z trudnościami – zarówno w przypadku samych badanych, jak i ich

dzieci. To wszystko generuje potrzebę dostępu nie tylko do lekarzy internistów i specjalistów, ale również do psychologów. Problemy w tej dziedzinie badani sygnalizowali również w swoich komentarzach.

„Poszukiwanie pracy, trudności z nauką języka polskiego – kursy i wolne miejsca pracy przede wszystkim dla Ukraińców, Białorusini pozostawali poza systemem, bez uwagi.”

„Stan psychiczny dzieci, ich adaptacja do życia w Polsce.”

„Problem dostępu do lekarzy wąskich specjalizacji, bardzo wysokie podatki.”

„Czekam na kartę, żeby zostać we Wrocławiu, już dwa lata. Nie mogę iść do pracy ani wyjechać na wakacje. Nie mogę kupić mieszkania i zaplanować swojego życia!”

„Nie mogę zaprosić rodziców do siebie. Osoba posiadająca wizę lub zezwolenie na pobyt czasowy nie ma prawa wystawić zaproszenia. Jednocześnie nie ma innej możliwości uzyskania wizy dla rodziców, którzy pozostali na Białorusi.”

„Żona ma rosyjski paszport i nie ma możliwości znalezienia pracy.”

„Dyskryminacja i brak szacunku.”

„Całkowity brak języka białoruskiego jako języka opisu/ towarzyszącego cemukolwiek: przynajmniej w muzeum, przynajmniej w sklepach/ supermarketach.”

„Trudności z socjalizacją. Wielu Polaków z pogardą traktuje Białorusinów i Ukraińców.”

„Dyskryminacja ze strony Ukraińców po rozpoczęciu wojny, agresja.”

„Nie mogę się do tego przyzwyczaić, po prostu Polacy mają inną mentalność.”

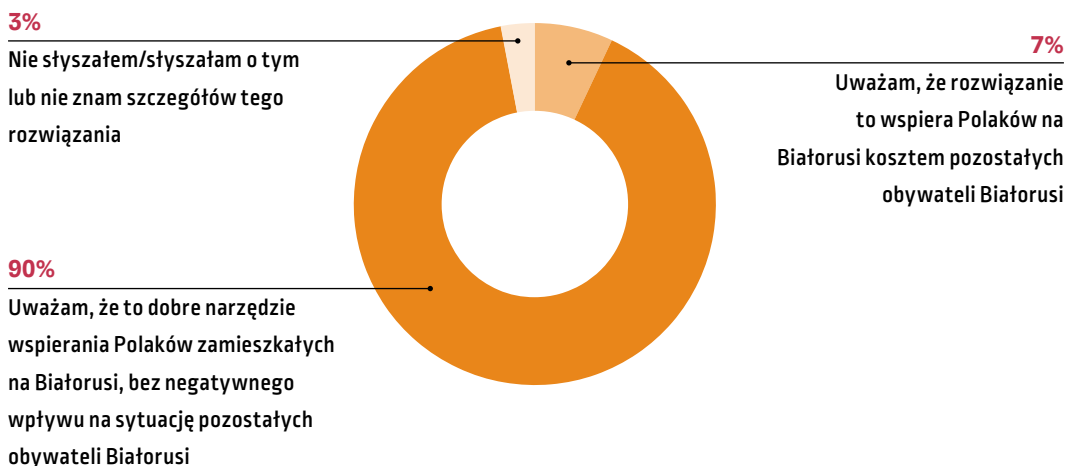
„Negatywne nastawienie ze strony Ukraińców, bardzo trudno nawiązać przyjaźnię i znajomości w ogóle.”

Polska od kilkunastu lat wydaje tzw. Kartę Polaka obywatelom m.in. Białorusi, którzy deklarują przynależność do narodu polskiego. **90%** ankietowanych Białorusinów jest zdania, że jest to dobre narzędzie, które pozwala na wspieranie

Polaków zamieszkałych na Białorusi bez negatywnego wpływu na sytuację pozostałych obywateli Białorusi. Tylko **7%** ankietowanych uważa, że wsparcie za pomocą tego rozwiązania odbywa się kosztem pozostałych obywateli Białorusi.

↓ WYKRES 11:

Opinie na temat Karty Polaka

„Problemem jest opieka medyczna w Polsce.”

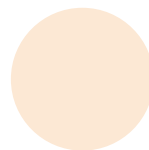
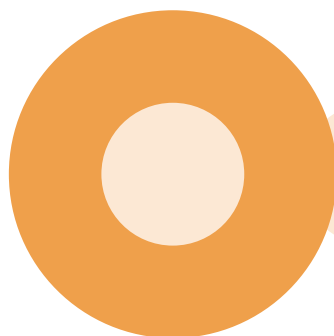
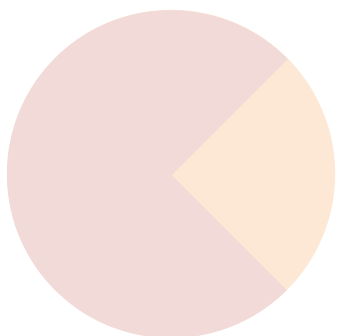
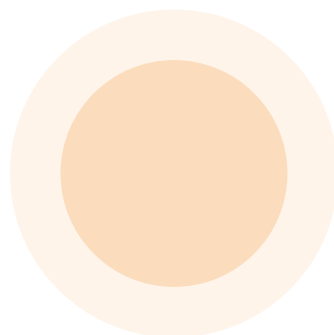
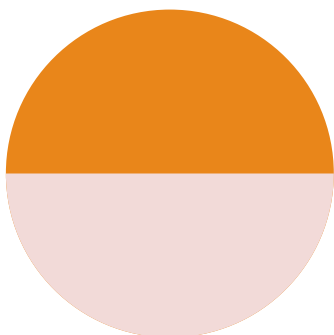
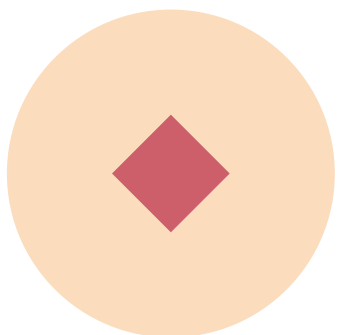
„Trudność w znalezieniu pomocy psychologicznej.”

„Życie osobiste. Jestem przygnębiony, jestem samotny.”

„Kontynuacja działalności organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeniesionej z Białorusi do Polski – brak wystarczających środków na egzystencję instytucjonalną, koszty administracyjne, zatrudnienie pracowników.”

4

Adaptacja w Polsce

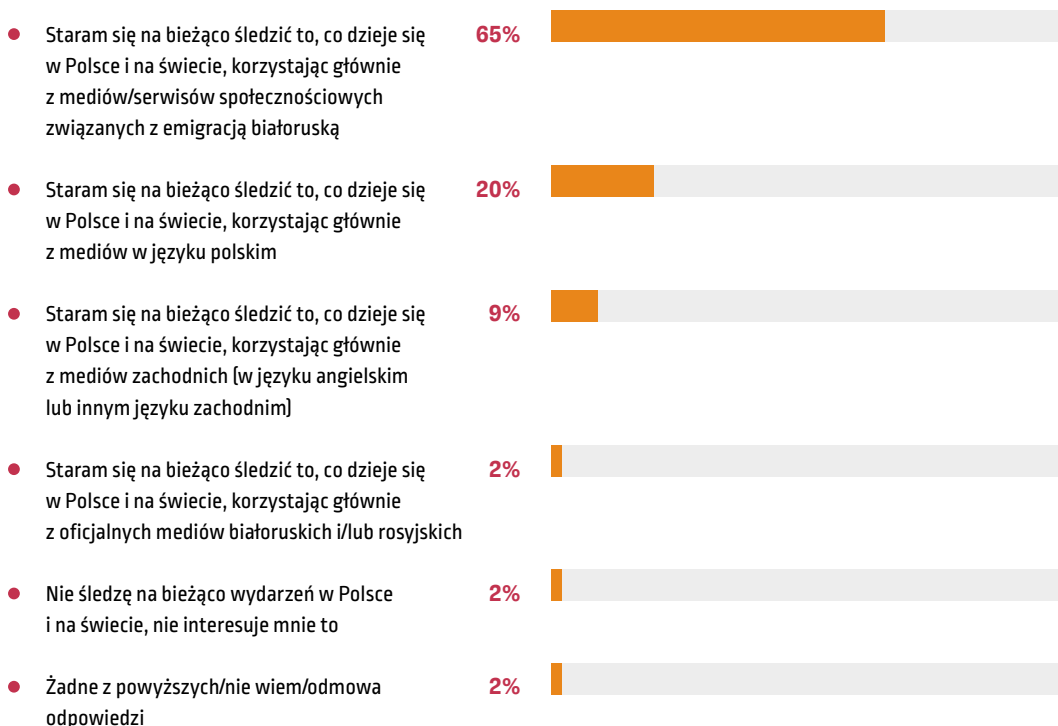
Tylko 2% respondentów deklaruje, że nie interesuje się aktualnymi wydarzeniami w Polsce i na świecie. Zdecydowana większość [96%] stara się śledzić wydarzenia na bieżąco.

Największy odsetek ankietowanych [65%] korzysta głównie z mediów/serwisów społecznościowych związanych

z emigracją białoruską. Z kolei co piąty respondent w tym celu korzysta głównie z mediów w języku polskim, natomiast co dziesiąty zagląda głównie do mediów zachodnich (w języku angielskim lub innym języku zachodnim). Najmniejszą popularnością cieszą się oficjalne media białoruskie i/lub rosyjskie, używane w celu zapoznania się z aktualnymi wydarzeniami jedynie przez 2% badanych Białorusinów.

↓ WYKRES 12:

Kanały informacji o bieżących wydarzeniach w Polsce i na świecie

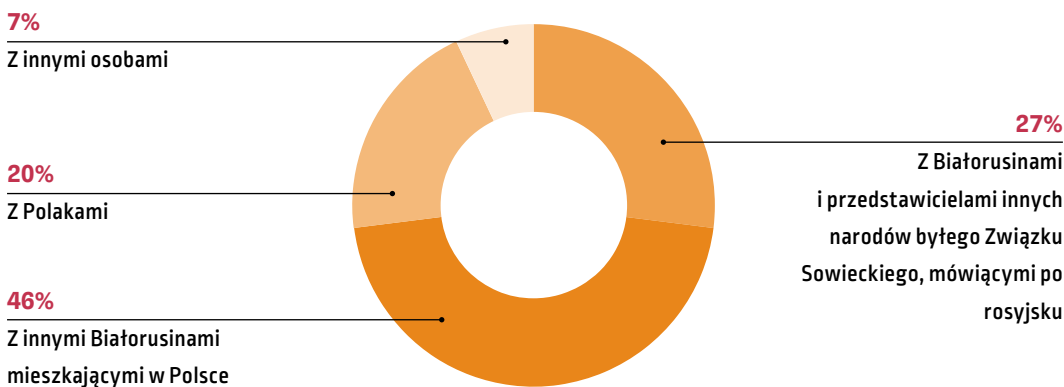

Większość Białorusinów mieszkających w Polsce (73%) deklaruje, że najwięcej czasu poza domem spędza z innymi Białorusinami, z czego 45% z Białorusinami mieszkającymi w Polsce i 27% z Białorusinami i przedstawicielami innych narodów byłego Związku Sowieckiego. Zdecydowanie mniej, bo 20% ankietowanych twierdzi, że najwięcej czasu poza domem

spędza z Polakami. Przyczyną takiego stanu rzeczy wydaje się być bariera językowa. Powszechnie używanym językiem na Białorusi jest język rosyjski, dlatego też osoby badane deklarowały, że częściej spędzają czas z Białorusinami i/lub innymi ludźmi mówiącymi po rosyjsku.

↓ WYKRES 13:

Z kim Białorusini mieszkający w Polsce spędzają najwięcej czasu poza domem?

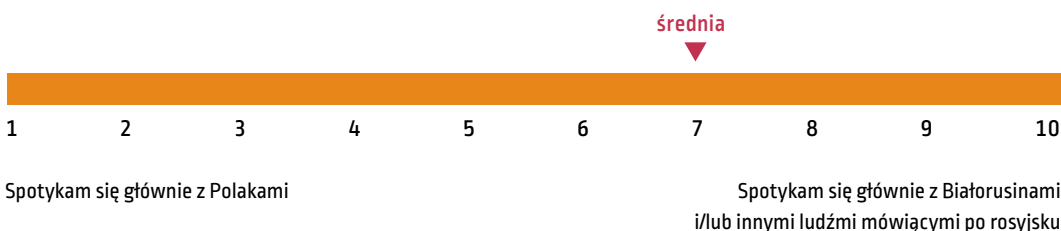

Ustalenie powyższe potwierdzają wyniki uzyskane w kolejnym pytaniu. Okazuje się bowiem, że częściej i chętniej badani

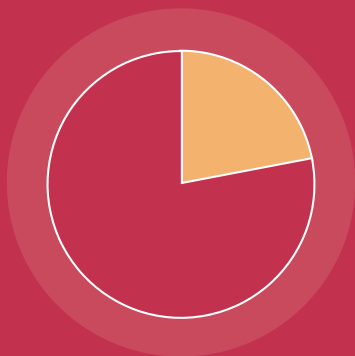
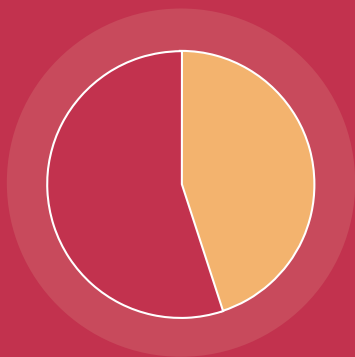
spotykają się ze swoimi rodakami bądź innymi osobami, które mówią po rosyjsku.

↓ WYKRES 14:

W jakim środowisku Białorusini mieszkający w Polsce spędzają najwięcej czasu?

Plany dotyczące dalszego
pobytu w Polsce

*Chcę pozostać na
stałe w Polsce*

45%

*Chcę wrócić na Białoruś,
kiedy sytuacja na to
pозwoli*

22%

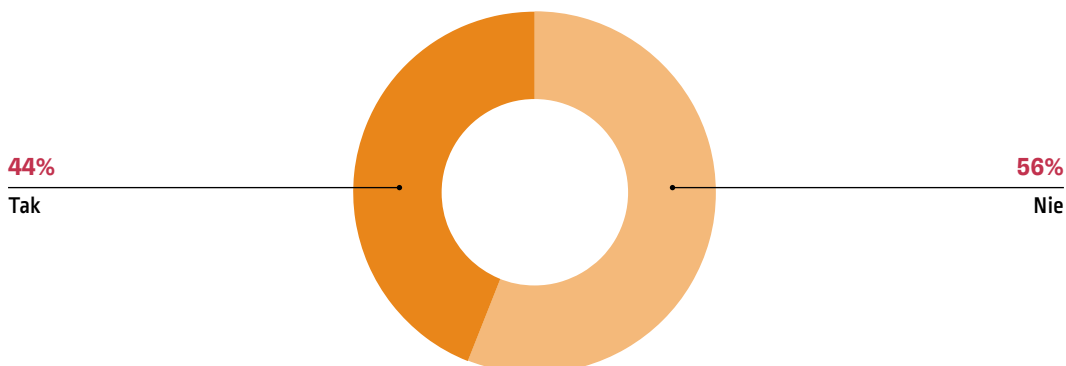
Nieco ponad połowa badanych [56%] nie utrzymuje kontaktów ze stowarzyszeniami białoruskimi, które działają w Polsce.

Oznacza to, że blisko połowa takich kontaktów nie nawiązuje, co może odpowiadać za część trudności adaptacyjnych.

Przy okazji pytań o problemy, z jakimi badani spotykają się podczas pobytu w naszym kraju, pojawiły się głosy m.in. o braku dostępu do informacji w języku białoruskim bądź rosyjskim. Stowarzyszenia białoruskie w sposób naturalny lukę taką mogą wypełnić i z pewnością w dużym stopniu to czynią. Skala białoruskiej emigracji każe również formułować oczekiwania wobec organizacji polskich, w których imigranci z Białorusi mogliby znaleźć potrzebną pomoc.

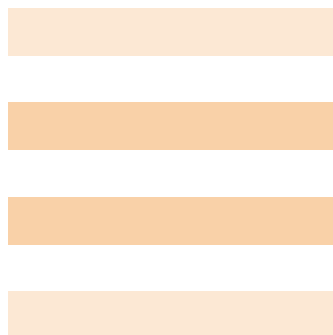
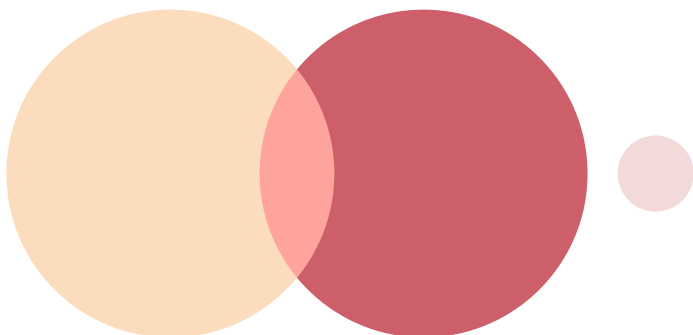
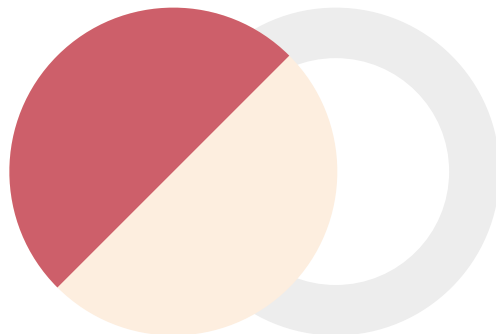
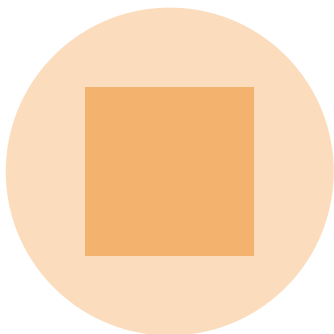
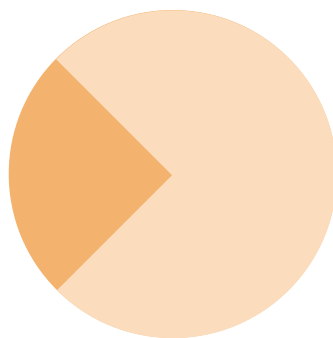
↓ WYKRES 15:

Kontakt ze stowarzyszeniami białoruskimi działającymi w Polsce

5

Kwestie językowe

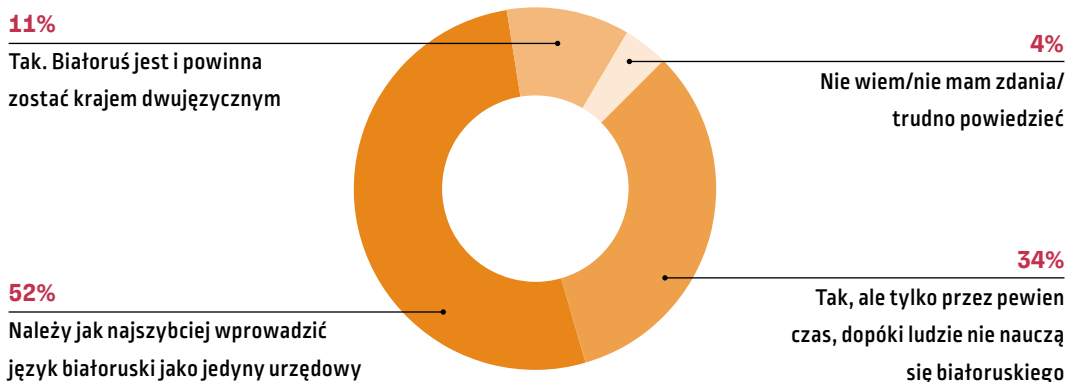
Większość badanych Białorusinów uważa, że docelowo jedynym językiem urzędowym na Białorusi powinien być język białoruski.

Ponad połowa (52%) twierdzi, że należy wprowadzić tę zmianę jak najszybciej, natomiast 34% sądzi, że trzeba

poczekać do momentu, kiedy ludzie nauczą się posługiwać językiem białoruskim. Zdecydowana mniejszość jest zdania, że Białoruś powinna pozostać krajem dwujęzycznym.

↓ WYKRES 16:

Czy język rosyjski powinien pozostawać językiem urzędowym na Białorusi?

Mimo powyższych wskazań to język rosyjski wydaje się najbardziej żywy wśród Białorusinów. Ankietowani najczęściej deklarują, że w domu rodzinnym oraz z rodziną i osobami najbliższymi w rozmowie najczęściej używają języka rosyjskiego (odpowiednio 58% i 43%) lub białoruskiego i rosyjskiego

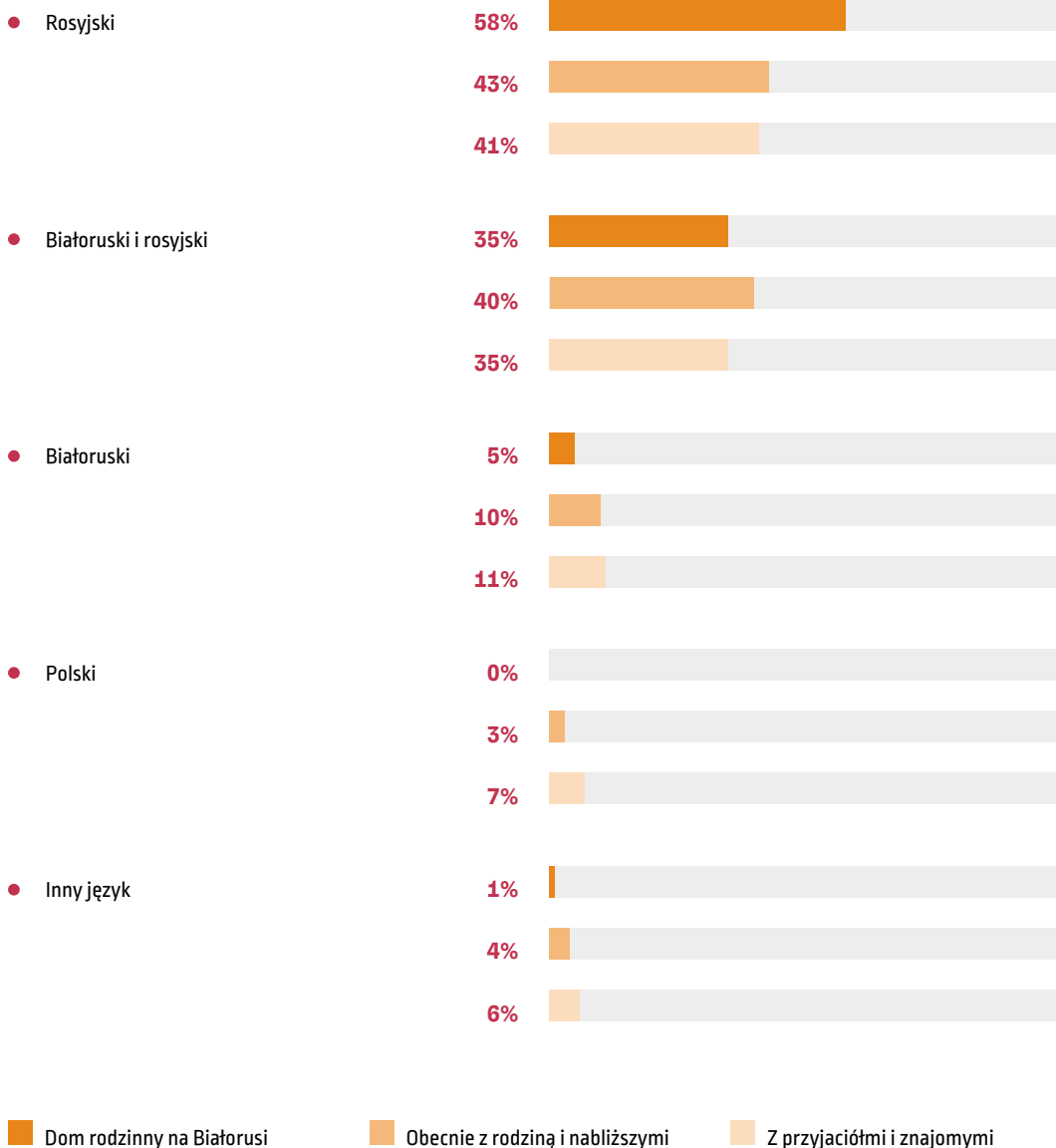
(odpowiednio 35% i 40%). Jednocześnie w podanych sytuacjach zdecydowanie rzadziej badani deklarowali posługiwanie się tylko językiem białoruskim – 5% w domu na Białorusi oraz 10% aktualnie w rozmowach z rodziną i osobami najbliższymi.

Podobne wyniki uzyskano w odniesieniu do kontaktów z przyjaciółmi/znajomymi. W tej grupie rozmówców respondenci

najczęściej używają języka białoruskiego i rosyjskiego [41%] oraz wyłącznie rosyjskiego [35%].

↓ WYKRES 17:

Język używany w różnych okolicznościach i relacjach

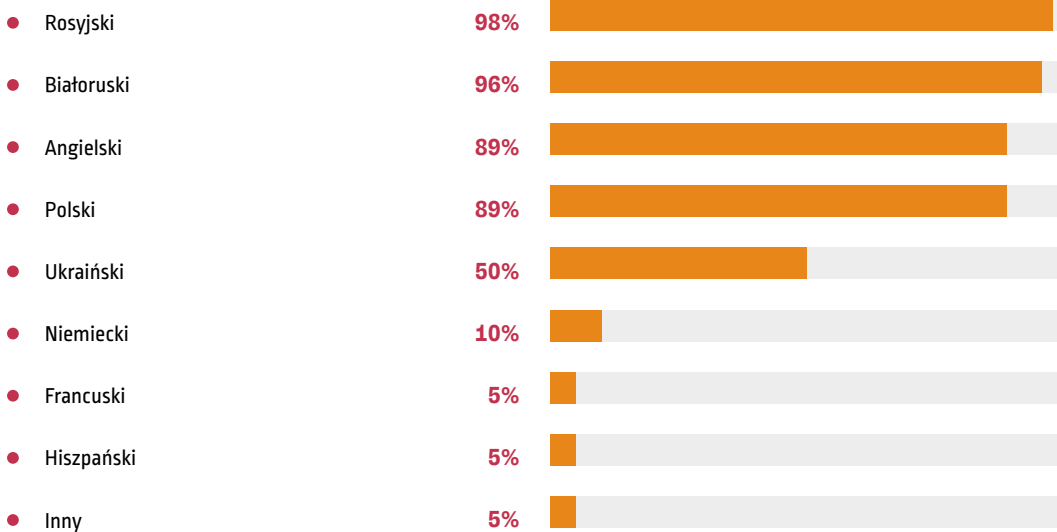

Białorusini najczęściej deklarują znajomość języków: rosyjskiego [98%], białoruskiego [96%], angielskiego [89%] oraz polskiego [89%]. Kwestie językowe były również przywoływane w kontekście problemów, z jakimi badani spotykają się podczas pobytu w naszym kraju. Respondenci narzekali m.in.

na słabą znajomość języków obcych po stronie polskich urzędników i funkcjonariuszy. Zdecydowana większość badanych byłaby w stanie porozumieć się po angielsku, znajomość tego języka w badanej grupie jest bowiem bardzo wysoka.

↓ WYKRES 18:

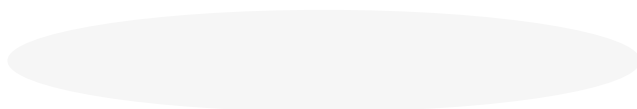
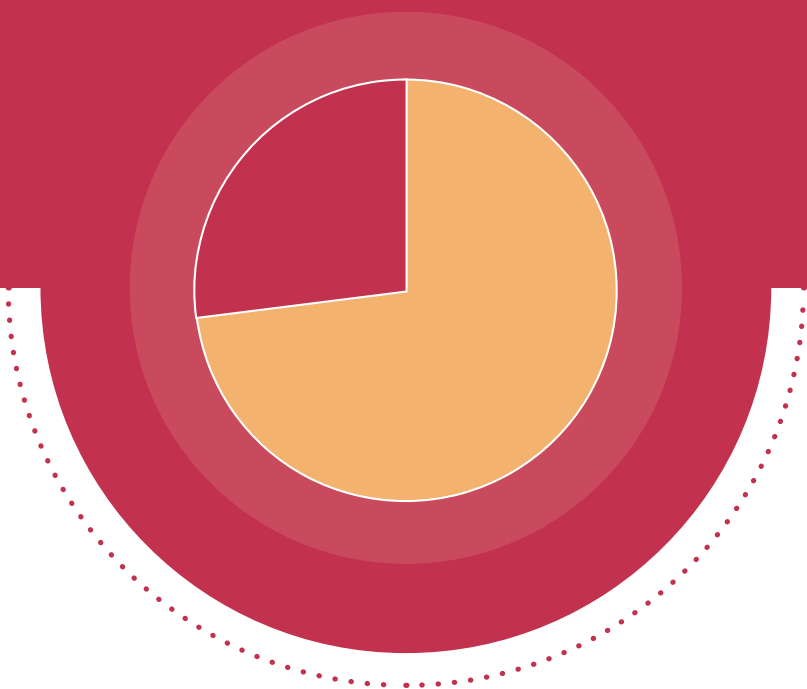
Znajomość języków (przynajmniej na poziomie podstawowym)

Opinie dotyczące Rosji i Rosjan

*Białoruś, udostępniając
swoje terytorium siłom
zbrojnym Federacji Rosyjskiej,
przystąpiła do wojny przeciw
Ukrainie po stronie Rosji*

73%

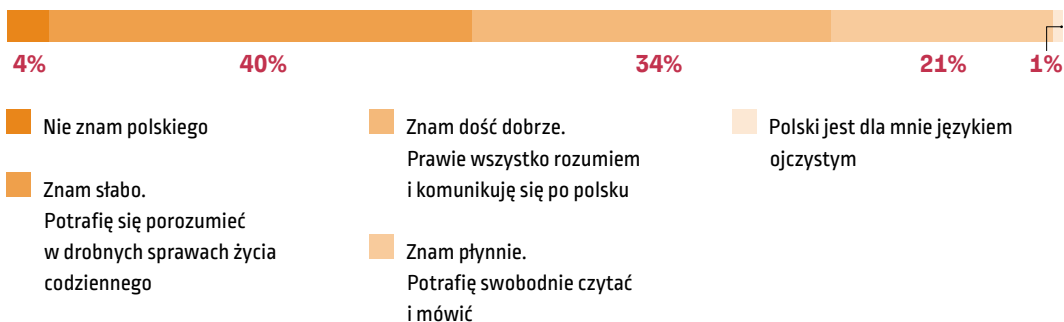

Większość badanych, którzy deklarują, że znają język polski, twierdzi, że zna go słabo [40%] i potrafi jedynie porozumiewać się w prostych sprawach życia codziennego. Nieco mniej [34%] twierdzi, że zna język polski dość dobrze, co oznacza, że prawie

wszystko rozumieją i komunikują się po polsku. Jedna piąta ankietowanych [21%] ocenia, że język polski zna płynnie – potrafi swobodnie czytać i mówić po polsku.

↓ WYKRES 19:

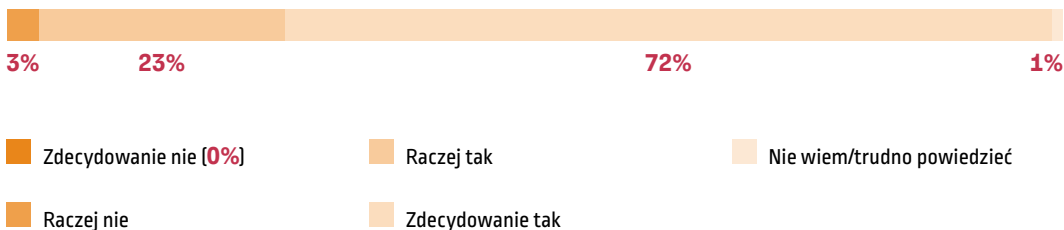
Ocena znajomości języka polskiego

Zdecydowana większość osób, które nie znają języka polskiego lub znają go słabo [95%] wyraża chęć nauzenia się naszego języka.

↓ WYKRES 20:

Czy chce Pan/Pani nauczyć się języka polskiego?

Główną motywacją do nauki języka polskiego jest chęć swobodniejszej komunikacji w kontaktach z Polakami, ale też wola pełniejszego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym w Polsce.

↓ WYKRES 21:

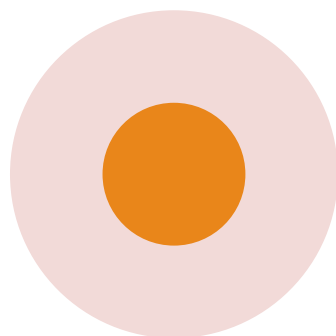
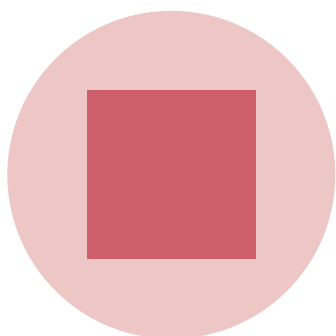
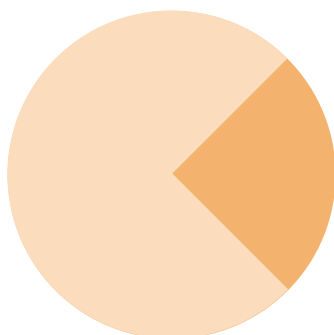
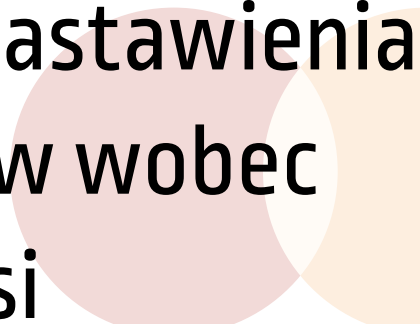
Powody odczuwania potrzeby nauczenia się języka polskiego

6

Ocena nastawienia sąsiadów wobec Białorusi

Na pięciostopniowej skali (od „zdecydowanie nieprzyjazny” do „zdecydowanie przyjazny”) respondenci oceniali, jaki stosunek, ich zdaniem, mają do państwa Białoruś oraz do obywateli Białoruś władze poszczególnych państw będących sąsiadami Białoruś oraz sami obywatele tych państw.

Jak się okazuje, pomimo uwikłania Białoruś w agresję Rosji na Ukrainę, większość badanych ocenia, że Polska zachowuje wobec Białoruś przyjazne nastawienie.

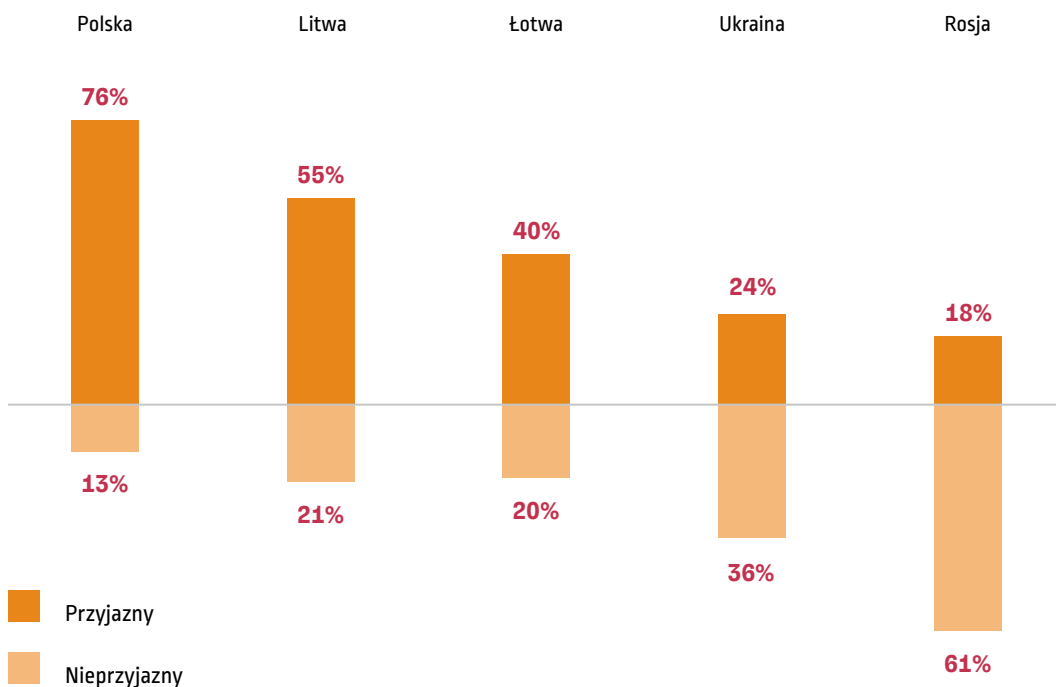
Co więcej, spośród wszystkich pięciu sąsiadów Białoruś, to właśnie Polska

postrzegana jest jako najbardziej przyjazna Białoruś.

Z kolei najbardziej nieprzyjaznym wobec Białoruś państwem jest według badanych Rosja. Dzieje się tak pomimo faktycznej współpracy władz obu krajów. Badani, jak się okazuje, nie mają złudzeń, że za realizowaną współpracą i deklarowaną przyjaźnią nie stoją pozytywne intencje.

↓ WYKRES 22:

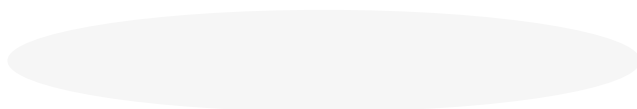
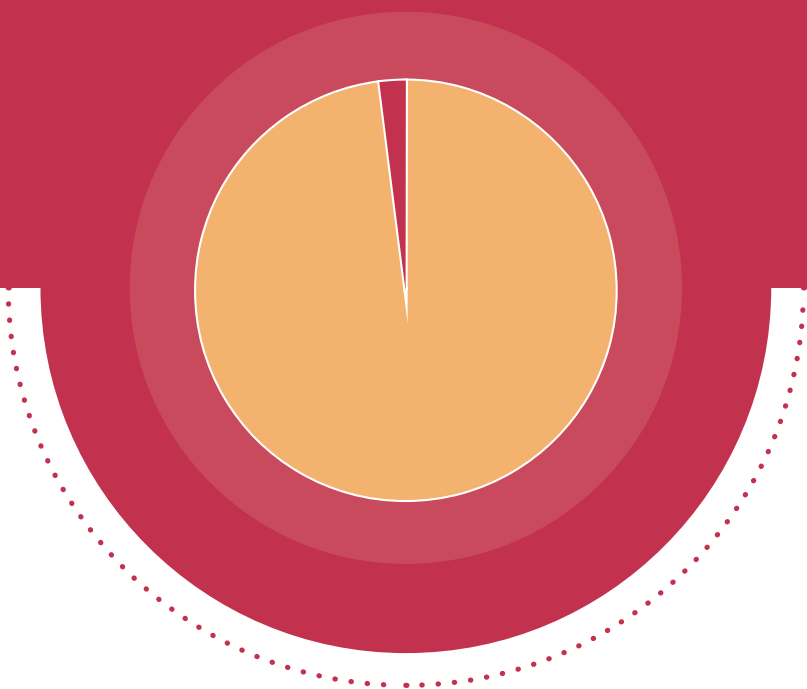
Opinie dotyczące stosunku władz poszczególnych państw do Białoruś

Opinie dotyczące Rosji i Rosjan

*Ukraina padła ofiarą
zbrojnej agresji ze strony
Federacji Rosyjskiej*

98%

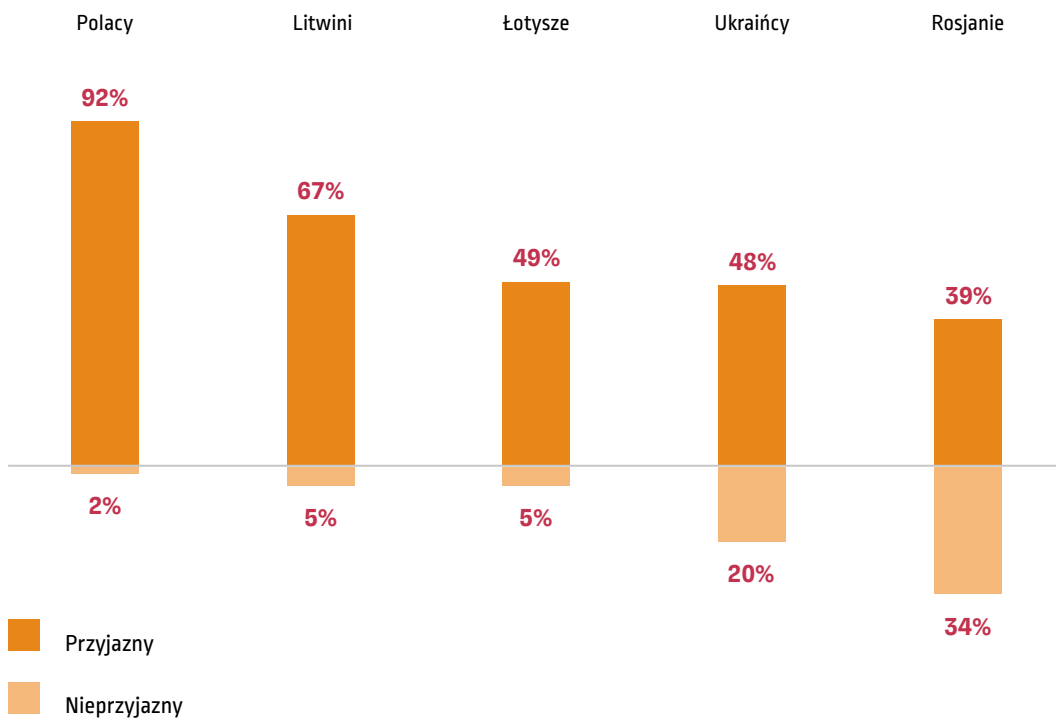
Istnieją istotne różnice pomiędzy tym, jak badani oceniają stosunek do Białorusinów władz poszczególnych państw, a jak stosunek narodów. W przypadku postrzeganego nastawienia poszczególnych narodów za każdym razem przeważają oceny pozytywne. Jeśli chodzi o Rosjan, ta przewaga jest relatywnie niewielka (39% do 34%).

Zdecydowanie najbardziej przyjaznym narodem wobec Białorusinów są, zdaniem badanych, Polacy – tylko 2% badanych jest odmiennego zdania.

W przypadku Ukraińców nastawienie wobec Białorusinów nie jest już postrzegane tak jednoznacznie. Co prawda największa grupa badanych, bo 48% uważa, że Ukraińcy są przyjaźnie nastawieni do Białorusinów, ale już 20% jest odmiennego zdania.

↓ WYKRES 23:

Opinie dotyczące stosunku poszczególnych narodów do Białorusinów

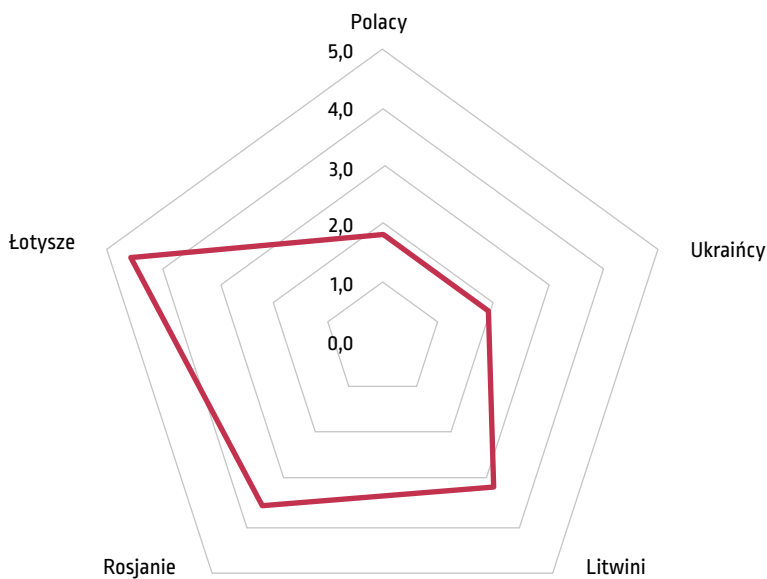
Inaczej natomiast badani widzą bliskość kulturową między poszczególnymi narodami. W tym wypadku nie mają wątpliwości, że Ukraińcy są im bardzo bliscy. Niemal identyczne wartości w rankingu bliskości kulturowej między

narodami uzyskali i Ukraińcy i Polacy – te narody są według badanych zdecydowanie najbliższe kulturowo Białorusinom.

Z kolei najmniej związków kulturowych Białorusini odczuwają w odniesieniu do Łotyszów oraz Rosjan.

↓ WYKRES 24:

Który naród jest najbliższy Białorusinom?

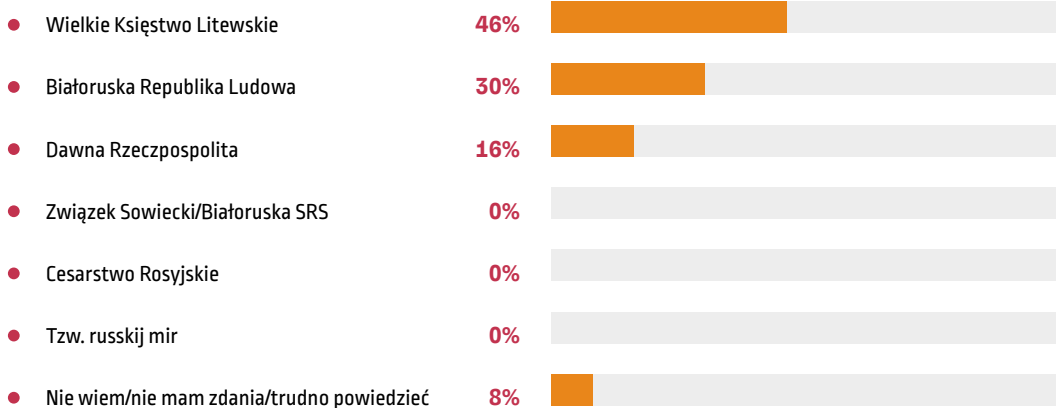

Badanych zapytano, z której tradycji historycznej i państwowej powinna najwięcej czerpać współczesna Białoruś i sami Białorusini. Jak się okazało, dla największej grupy (46%) jest to Wielkie Księstwo Litewskie, dodatkowo 16% badanych

wskazało w tym kontekście na dawną Rzeczpospolitą. Dla jednej trzeciej badanych takich źródeł należy szukać w nowszej historii – ci respondenci wskazują na Białoruską Republikę Ludową.

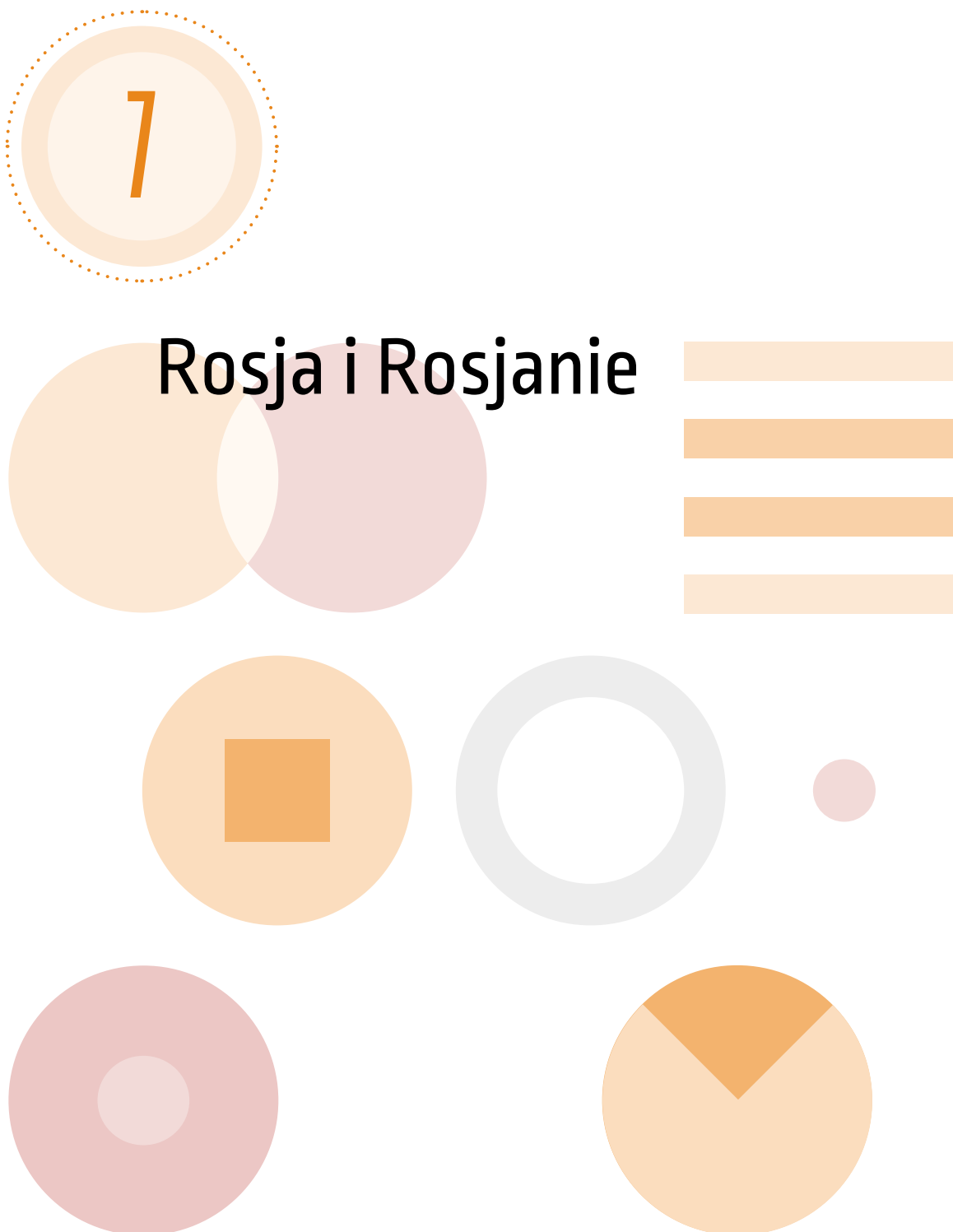
↓ WYKRES 25:

Z której tradycji historycznej i państwowej powinna najwięcej czerpać współczesna Białoruś i Białorusini?

7

Rosja i Rosjanie

Zdecydowana większość Białorusinów negatywnie ocenia stosunki Białorusi z Rosją.

82% ankietowanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że Białorusini i Rosjanie to dwa najbliższe sobie narody,

natomiast czterech na pięciu respondentów jest zdania, że Białorusini są kulturowo znacznie bliżsi Litwinom i Polakom niż Rosjanom.

Badani negatywnie oceniają również działania wojenne prowadzone przez Rosję wobec Ukrainy. W opinii **98%** ankietowanych Ukraina jest ofiarą tego konfliktu. Dodatkowo, zdecydowana większość (**96%**) nie zgadza się ze stwierdzeniem,

że ziemie, o które walczy Rosja, należą się jej, ponieważ kiedyś były częścią państwa rosyjskiego.

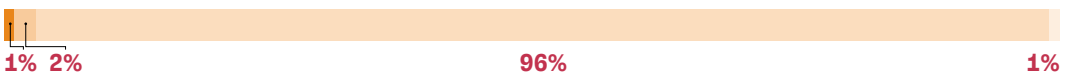
W kontekście agresji na Ukrainę badani krytycznie oceniają nie tylko władze Rosji, ale też samych Rosjan. Ponad połowa ankietowanych (**53%**) nie zgadza się ze stwierdzeniem, że zwykli Rosjanie nie mają wpływu na działania swoich władz i z tego względu nie można ich winić za zbrodnie reżimu. Co więcej, aż **70%** badanych mówi wprost: skoro Rosjanie w większości popierają Putina, to również na nich ciąży odpowiedzialność za jego politykę.

Podobnie krytyczny stosunek mają badani wobec własnego państwa – większość ankietowanych (**73%**) stoi na stanowisku, że udostępniając swoje terytoria siłom zbrojnym Rosji, Białoruś de facto przystąpiła do wojny przeciw Ukrainie.

↓ WYKRES 26:

Opinie dotyczące Rosji i Rosjan

- Ukraina padła ofiarą zbrojnej agresji ze strony Federacji Rosyjskiej

- Białorusini są kulturowo znacznie bliżsi Litwinom i Polakom niż Rosjanom

- Białoruś, udostępniając swoje terytorium siłom zbrojnym Federacji Rosyjskiej, przystąpiła do wojny przeciw Ukrainie po stronie Rosji

Zupełnie się nie zgadzam

Ani się zgadzam,
ani się nie zgadzam

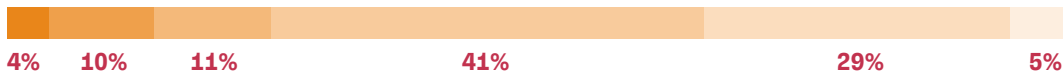
Całkowicie się zgadzam

Raczej się nie zgadzam

Raczej się zgadzam

Trudno powiedzieć

- Skoro Rosjanie w większości popierają reżim Władimira Putina, to są też współodpowiedzialni za jego zbrodnie

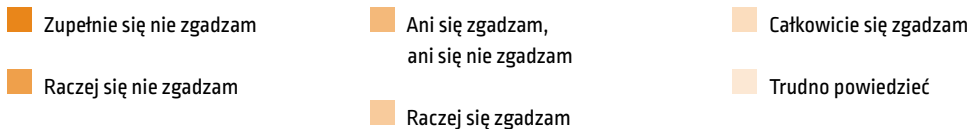
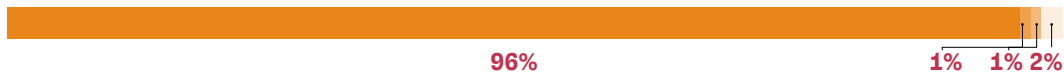
- Zwyczajni Rosjanie nie mają wpływu na działania swoich władz, toteż trudno ich winić za zbrodnie putinowskiego reżimu

- Białorusini i Rosjanie to dwa najbliższe sobie narody

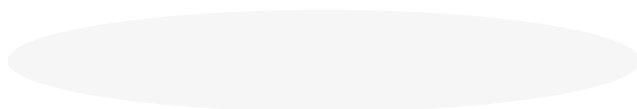
- Można zrozumieć Rosję, że chce odzyskać ziemie, które przez wieki do niej należały

Powody wyjazdu z Białorusi
do Polski

*Obawy przed represjami
na Białorusi*

86%

8. Podsumowanie

Spółeczność Białorusinów, którzy przybyli do Polski w ostatnich latach, okazuje się być bardzo spójna i homogeniczna w swoich poglądach na sprawy polityczne, narodowo-językowe, historyczno-kulturowe. Nie mamy tu do czynienia z przekrojem całego społeczeństwa białoruskiego, z „Białorusią w miniaturze”, lecz ze środowiskiem emigrantów o wyrazistych, dość jednoznacznych poglądach, dla których nie ma miejsca w dzisiejszym państwie białoruskim.

Tę podstawową, poniekąd oczywistą, konstatację warto tu szczególnie uwypuklić, aby nie traktować uzyskanych wyników jako reprezentatywnych dla wszystkich obywateli Białorusi. Zarazem jednak obraz poglądów i doświadczeń, jaki wyłania się z analizy tego sondażu, wiele mówi o stanie świadomości tej części społeczeństwa białoruskiego – ludzi młodych bądź w sile wieku, w większości z wyższym wykształceniem, żywo zainteresowanych bieżącymi wydarzeniami – która sprzeciwia się reżimowi Alaksandra Łukaszenki.

Ich główną motywacją przyjazdu do Polski jest obawa przed represjami politycznymi, czy to już częściowo doznany, czy spodziewany w przyszłości. Polska jest dla nich naturalnym wyborem, miejscem schronienia, nową przestrzenią do życia.

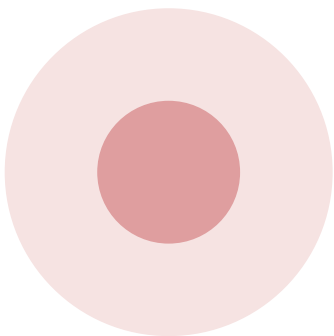
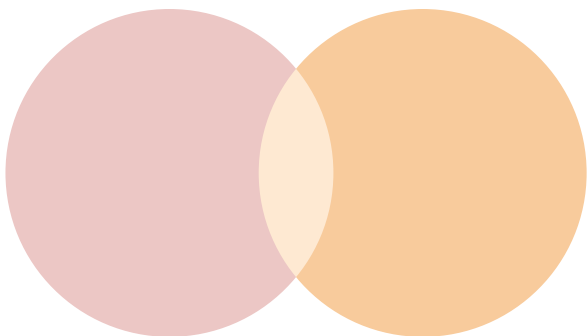
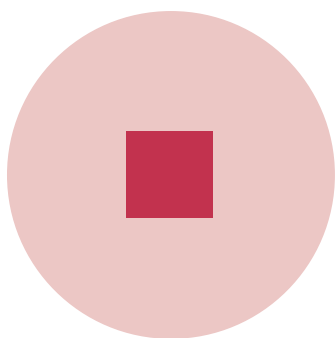
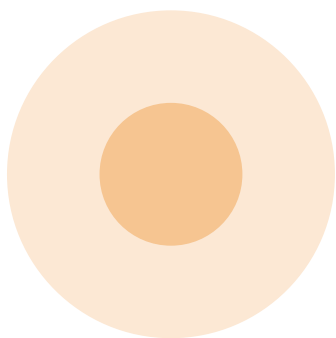
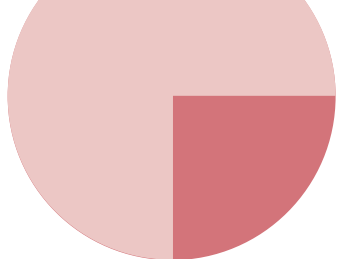
Niekiedy idzie to w parze z powodami o charakterze zawodowym (szczególnie w kontekście ograniczeń sankcyjnych dla niektórych branż, w tym zwłaszcza sektora IT). Trudno jednak nie odnieść wrażenia, że nie chodzi tu o prostą motywację ekonomiczną. Poszukiwanie „lepszego życia” ma tu raczej silnie cywilizacyjno-kulturowy kontekst. Białoruś w jej obecnym kształcie nie jest dla respondentów omawianego tu badania miejscem, w którym da się dłużej wytrzymać. Agresja Rosji na Ukrainę i uwikłanie w nią Białorusi to czynnik, który przyspieszył w wielu przypadkach decyzję o wyjeździe.

Poglądy badanych można by najkrócej określić jako jednoznacznie antysowieckie, silnie antyrosyjskie, w duchu spuścizny Wielkiego Księstwa Litewskiego i przedrozbiorowej Rzeczypospolitej. Przestrzenią, w której się odnajdują, i do której chcą się odwoływać, nie jest

z pewnością żadna wersja „ruskiego miru”. Są to ludzie o wyraźnie ukształtowanej białoruskiej tożsamości narodowej i językowej, dostrzegający silne związki kulturowe i historyczne z Polską.

Ich pobyt w Polsce, choć oceniany pozytywnie i planowany na dłużej, nie jest wolny od problemów. Należą do nich trudności z dostępem do służby zdrowia, w tym pomocy psychologicznej, a także bariery biurokratyczne. Warto też odnotować tu zjawisko pobrzmiewające w niektórych otwartych komentarzach respondentów, które można by określić jako „potrzebę większej uwagi”. Chodzi tu z jednej strony o kwestie praktyczne (np. brak języka białoruskiego w przestrzeni publicznej), jak i ogólny stosunek polskich władz i instytucji do imigrantów z Białorusi. W tle pojawia się pewne napięcie związane z uchodźcami z Ukrainy, postrzeganymi przez część badanych jako traktowani lepiej, z większą uwagą i życzliwością. Jest to sytuacja tym trudniejsza, że sprzeciw wobec rosyjskiej napaści na Ukrainę łączy środowisko emigracji białoruskiej i był dla wielu respondentów jednym z motywów opuszczenia ojczyzny. Zidentyfikowane tu potencjalne napięcia wymagają z pewnością uwagi polskich instytucji i organizacji.

Mimo tych problemów zdecydowana większość badanych łączy z Polską swoją najbliższą przyszłość i dobrze ocenia swój pobyt w Polsce. Dane zebrane w badaniu ujawniają istotny kapitał społeczny, jaki wnieść może środowisko nowej białoruskiej emigracji. Spójność poglądów tego środowiska, ich zbieżność z polską wizją kształtowania relacji z narodami Europy Wschodniej, deklarowana bliskość kulturowa i emocjonalna tworzą ku temu mocne podstawy.

Nowa białoruska emigracja w Polsce to temat słabo rozpoznany. Wynika to zarówno ze skali zjawiska (dziesiątki tysięcy Białorusinów wobec kilku milionów obywateli Ukrainy, którzy przybyli do Polski), jak i ze zrozumiałego w warunkach trwającej wojny skupienia uwagi polskiej opinii publicznej na Ukraińcach jako jej bezpośrednich ofiarach. Napływ Białorusinów, rosnący od sierpnia 2020 r. i nasilający się wraz ze wzrostem represyjności reżimu Alaksandra Łukaszenki, to jednak równie ważny składnik nowego krajobrazu społecznego, jaki powstaje w Polsce w związku z wydarzeniami na wschód od polskich granic. Niniejszy raport z badania opinii Białorusinów przebywających w Polsce daje wgląd w obecny stan świadomości społecznej uchwycony w momencie dramatycznym dla Białorusi i niełatwym dla Polski. Wiedza o tym, jak widzą te sprawy Białorusini, wydaje się szczególnie cenna w planowaniu przez organizacje społeczne i instytucje państwowe działań adresowanych do tego środowiska.

Centrum Mioszeweckiego
Mioszewecki Centre

ul. Jasna 14/16A
00-041 Warszawa, Polska
www.mioszewecki.pl

 twitter.com/MioszeweckiPL
 [instagram.com/MioszeweckiPL](https://www.instagram.com/MioszeweckiPL)
 [facebook.com/MioszeweckiPL](https://www.facebook.com/MioszeweckiPL)
 [youtube.com/c/MioszeweckiPL](https://www.youtube.com/c/MioszeweckiPL)

Centrum Mioszeweckiego jest instytucją publiczną powołaną na mocy ustawy Sejmu RP i nadzorowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP. Jego głównym celem jest prowadzenie, inicjowanie i wspieranie działań mających na celu budowanie dialogu między Polakami i narodami Europy Wschodniej, w szczególności z Ukraińcami, Białorusinami, Gruzinami, Mołdawianami, a także tymi Rosjanami, którzy potępiają zbrodnie reżimu Władimira Putina. Juliusz Mioszewecki to jeden z najwybitniejszych polskich pisarzy politycznych XX w. Był zwolennikiem współpracy Polaków z innymi narodami zniewolonymi przez imperializm rosyjski i sowiecki.